

АНАЛІЗ ТЕСТІВ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У КОМПЛЕКСІ ЗНО

Тестові програми ЗНО завжди включають у себе широкий спектр наукових дисциплін, орієнтованих на найбільш прозорий результат складання тестів потенційними абітурієнтами. Проте, якщо тести з точних наук не відзначаються особливими проблемами при проведенні чи організації, то такі гуманітарні дисципліни, як історія України та українська мова й література містять у собі ряд «підводних каменів», які щороку заважають великій кількості абітурієнтів отримати гідні показники при вступі у ВНЗ України.

У той самий час, коли тести з мови та літератури мають проблематичне завдання написання творчої роботи (що само по собі є порушенням парадигми тестування), то завдання з історії несуть куди більш конкретну загрозу вступним балам тестованих. Саме ці параметри я й пропоную розглянути у першій частині своєї статті.

Перший фактор: відсутність державної підтримки вивчення історії як науки.

Тут велике значення має політична ситуація протягом останніх двадцяти з лишком років – оскільки історія є вельми політизованою дисципліною, а система освіти у нас досі не має певних механізмів захисту від стороннього втручання, основні дані з історичних джерел піддавались нещадному викривленню, що призвело до цілих років некомпетентної чиновницької політики відносно такої проблематичної наукової галузі. Лишилась суто радянська проблема, виражена у наявності надзвичайно великої кількості суб'єктивно налаштованих радянських реваншистів, які успішно руйнують і без того нетривку систему освіти: це також перекриває шлях до успішної діяльності більш молодих науковців, яким банально не вистачає місця на визначних посадах.

Окрім змін векторів розвитку та розвитку корупційних схем, яких ми у цій статті торкатись не будемо, проблема з предметом історії виразилась у наступних – як внутрішніх, так і зовнішніх – чинниках:

1. Шкільна програма. *Відсутність фіксованої шкільної програми як такої.*
2. Застарілі фахівці.
3. Відсутність молодих кадрів. *Нестача молодих кваліфікованих спеціалістів у головних галузях, відтік інтелігенції за кордон.*
4. Матеріали для навчання. *Шкільні підручники змінювали свій зміст залежно від існуючої політичної влади.*
5. Фінансування. *З часом суттєво зменшилось, а місцями й припинилось фінансування реальних наукових програм з вивчення історії (археологічні розкопки, музеї, інститути).*

6. Політична ситуація у державі. *Без коментарів.*

Другий фактор: вибір між підготовкою до ЗНО та підготовкою до реального життя.

Ні для кого не секрет, що нині випускники шкіл орієнтуються саме на вступ до ВНЗ, наївно забуваючи про існування таких проблем, як вивчення дисципліни, практичне застосування знань та навичок. Якщо дивитись більш глибоко, у цьому виражається найбільша проблема освітньої системи в Україні: повна відсутність завдань, які перевіряють реальні знання, хаотичні вступні кампанії до ВНЗ, велика кількість так званих «пільговиків», які часто здобувають освіту, не маючи в ній потреби – це все один визначний фактор, що загальмовує розвиток освіти на теренах держави.

У суспільстві відбулась підміна понять: якщо раніше людину оцінювали за рівнем знань, які вона може застосувати на практиці, то зараз критерії переважають у бік кількості освітніх дипломів/сертифікатів, балами на ЗНО, але абсолютно не стосуються понять практицизму. Вища освіта стала доступна для всіх, але втратила цінність, оскільки громадяни йдуть до ВНЗ, вже маючи одну, дві, або навіть три вищі освіти.

1. Самознищення здобутих знань. Більшість інформації, засвоєної абітурієнтами у школі чи на приватних заняттях, не має жодного відношення до здобуття освіти.

2. Підміна понять. Диплом про вищу освіту випав з розряду науки, перетворившись на звичайний атрибут найманого робітника середньої або нижчої ланки – скажімо, касира в супермаркеті.

3. Змінна функція. Кількість пільговиків під час чергової вступної кампанії нагадує гру в покер: інформацію про них подають, коли всі карти вже розкриті, а двері університетів – навпаки.

Третій фактор: Легітимізація ЗНО як універсального засобу тестування.

У своїй попередній статті я перераховував найбільші помилки, допущені при складанні тестових завдань з історії України. Відсутність жодної критики з боку суспільства призвела до утвердження ЗНО у ролі головного критерія з оцінки знань.

Більшість абітурієнтів орієнтується на навчальні заклади, розташовані у великих містах: це ускладнює їх графік подачі документів та суттєво скорочує час можливого перебування на території ВНЗ. Проте завдяки рокам чудового та людяного ставлення з боку представників міністерства освіти та науки абітурієнти з віддалених населених пунктів завжди мають великі шанси не потрапити на конкурсні місця. У той самий час великим ризиком відзначаються зміни в датах проведення ЗНО: наприклад, солдати-строковики не зможуть взяти участь у тестуванні, хоча й мають на це повне державне право. Причина – ці дати оголошуються будь-коли, але не завчасно.

1. Нестача засобів для виправлення помилок. Будь-які помилки, допущені при проведенні ЗНО, списуються на людський фактор та потрапляють в архів, не отримавши жодного розголосу та шляхів вирішення.

2. Ігнорування прав. Погано налагоджений зв'язок тестуючи із тестованих, що проявляється у організації тестування.

3. Відсутність карного законодавства. Україна досі не має жодного адміністративного закону, пов'язаного з умисними порушеннями під час проведення ЗНО.

Навіть при перегляді проблем, зазначених вище, я прагну звернути Вашу увагу на такі суттєві, хоча й зовсім непомітні проблеми, як: доступність наукової літератури, порушення при організації навчального процесу у школах та ВНЗ, нульова фінансова мотивація фахівців, що задіяні в освітній системі та ін.

Наш слід у Європі.

За рейтингом, серед європейських країн найбільш оптимізовану між науковим підходом та практичним застосуванням освітню систему розробили у Фінляндії. Такий результат пояснюється тим, що у світовому рейтингу перші п'ять позицій стабільно займають країни східної Азії; для порівняння, наступна європейська держава, Великобританія, у світовому рейтингу відстає від Фінляндії одразу на дві позиції.

У своїх інтерв'ю міністр освіти Фінляндії підкреслює, що знання, набуті фіннами у освітніх закладах, готують їх до максимальних практичних показників у фаховій діяльності. Слід відмітити, що при цьому освітня система Фінляндії потребує найменшої кількості часу для навчання, спираючись на факультативні заняття та часткову самоосвіту.

З наступного року у Казахстані діятиме реформа щодо вивчення іноземних мов: дана дисципліна викладатиметься з першого класу школи. Що важливо, випускні класи вивчатимуть свій комплекс наукових дисциплін виключно англійською.

Список використаних джерел:

1. Веб-ресурс Human Development Network Education Sector: <http://eric.ed.gov/?id=ED493641>
2. Медіа-портал NUR.KZ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nur.kz/358583.html>
3. BBC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/news/business-27314075>